

TRAGOM ZABORAVLJENOGA ČLANKA U ČIKAŠKOJ »DANICI«

Članak: »Demografski gubici - žrtve Hrvata u Hrvatskoj i Jugoslaviji«, koji je u lipnju 1977. objavljen u časopisu »Danica« iz Chicaga, dokumentirano su razotkrivene laži jugoslavenskih vlasti o ukupnim gubicima u Drugom svjetskom ratu na području ondašnje Jugoslavije i o broju hrvatskih žrtava.

— »Demografski gubici - Žrtve Hrvata u Hrvatskoj i Jugoslaviji«, članak koji se krajem lipnja 1977. pojavio u »Danici« iz Chicaga, zaintrigirao je tamošnju intelektualnu i političku javnost. Bez obzira na to što je on bio objavljen u jednome, istina iznimno ozbiljnom i znanstvenom ali u Americi ipak emigrantskom časopisu i što je to bio tek prvi nastavak, jer je početkom srpnja uslijedio i drugi, dokumentirano i znanstveno je razotkrio dvije laži tadašnjih jugoslavenskih vlasti. Prvo, da su ukupni gubici u Drugom svjetskom ratu na području ondašnje Jugoslavije daleko niži nego što su to tvrdile jugoslavenske vlasti, posebice njezina »Reparaciona komisija«, i drugo, da je istodobno broj hrvatskih žrtava bio daleko veći nego što je to službeno prikazivano, s izravnom posljedicom izrazito negativnog demografskog prirasta. Tome su pridobile upute Glavnog odbora Saveza boraca narodnooslobodilačkog rata komisijama za prikupljanje podataka o žrtvama rata od 14. siječnja 1950, koje su objavljene u svim dnevnim glasilima. U njima se izričito naređuje da se »svi oni koji su u tijeku narodnooslobodilačke borbe izgubili život na strani okupatora ili domaćih izdajica bilo na koji način (kao borci, pomagači, simpatizeri) ne smatraju žrtvama rata«. Dakle, ne samo tisuće Hrvata poginulih i stradalih u ratu, nego i sustavno pobijenih nakon rata bez suda i presude na Bleiburgu i križnim putovima i organizirano odvedenih iz svojih domova širom Hrvatske, koje je »progutala noć«, subnorovskom su zločinačkom uredbom po drugi put zbrisani s lica zemlje!

»Meteorski bljesak na hrvatskom obzorju«

Autor te studije bio je Bruno Bušić »meteorski bljesak na hrvatskom obzorju«, kako ga to u podnaslovu svoje knjige naziva Rudolf Arapović (»Bruno Bušić«, HB Press, Washington, D. C., 2003). Iako jugoslavenske službene brojke u znanstvenim krugovima nisu ni uzimane previše ozbiljno, one su zbog sustavne promidžbe u široj javnosti pustile doista duboko »korijenje«, tako da su one, nažalost, još i danas za mnoge neupitne (pa i u hrvatskoj javnosti).

Bušić je obradio podatke o ratnim žrtvama na temelju službenog popisa iz g. 1964, iza koje je stajalo Savezno izvršno vijeće Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, što znači da mu se nikako ne može spočitnuti nekakva pristranost, manipulacija i sl. Drugo je pitanje, na koje je zapravo lako odgovoriti: Zašto su jugoslavenske vlasti rezultate tog popisa (jednako kao i raniji popis iz g. 1946. koji su obavile Zemaljska komisija i pokrajinske komisije za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača) odmah nakon obrade stavile »pod debeli ključ« proglasivši ih državnom tajnom? Bušić je vrlo sustavno, utemeljeno i logički izračunao broj žrtava po svim kategorijama i zato je, bez obzira na to što se one u nekim dijelovima

razlikuju od rezultata suvremenih istraživanja, nepravredno izostavljen u svim dosadašnjim popisima osoba, koje su znanstveno utvrđivale broj ratnih žrtava.

On se, nažalost, uz Vladetu Vučkovića, ondašnjeg studenta matematike u beogradskom Zavodu za statistiku, kasnijeg doktora i profesora matematike u SAD-u, dr. Dolfe Vogelnika, direktora istog zavoda, Ive Laha i Dragoljuba Tasića, glasovite demografe i statističare, nigdje ne spominje. Zato su u SFR Jugoslaviji puno većeg »uspjeha« imali povjesničari-zagovaratelji mitolojskih brojeva: dr. Vladimir Dedijer, dr. Velimir Terzić, dr. Dragoljub Živojinović i brojni drugi. A Bušić je zaslužio da ga se spomene jer je »već tom svojom studijom stvorio legendu o sebi«, kako to ističe Arapović u spomenutom djelu (str. 7). Studija u »Danici« je, zapravo, nadopunjen i obrađen članak »Žrtve rata«, koji je Bušić objavio u Hrvatskoj (»Hrvatski književni list«, br. 15, Zagreb, 1969), za što je u ono doba trebalo ne samo velike odvažnosti nego i spremnosti na vlastitu žrtvu zbog istine.

Prešućeni hrvatski mučenici

Upravo su te dvije odlike krasile život Brune Bušića i njegovu političku, znanstvenu i književničku djelatnost, što je u četrdesetoj godini posvjedočio i svojom mučeničkom smrti. Analogno kršćanskom pojmu mučenika koji podrazumijeva one kršćane koji su podnijeli žrtvu vlastitog života zbog zajedništva s Kristom, tj. radije su položili svoj život nego iznevjerili svoju vjeru, u širem smislu riječi mučenicima se mogu nazvati svi oni ljudi koji su podnijeli žrtvu za neke ideale, npr. za slobodu vlastitoga naroda, za mir i zajedništvo među ljudima, za život drugoga čovjeka i sl. Bušić je za ideje o suverenoj i samostalnoj hrvatskoj državi i dostojanstvu hrvatskoga naroda svakoga trenutka bio spreman darovati svoj život na, kako se to često pjesnički kaže, »oltar domovine«. Zato bi se takva povijesna veličina, kao iskrena rodoljuba, beskompromisnog zagovaratelja »narodne pravice«, velikog nacionalista (što nema, razumije se, nikakve veze s današnjim, od ljevičara i liberala svih vrsta, nametnutim i iskrivljenim pojmom), borca protiv totalitarističkog jednodomlja i sl. slavila u svim narodima svijeta. No, u Hr-

Može li današnja Hrvatska Bruni Bušiću pogledati u oči?

● Bruno Bušić je bio autoritet među hrvatskim emigrantima

vatskoj to, nažalost, nije slučaj jer se Bruno Bušić i brojni drugi hrvatski mučenici svjesno prešućuju i zaboravljaju. O njima se ne uči u školi, po njima se ne nazivaju ulice i trgovi, njima se posmrtno ne dodjeljuju odličja, oni se u medijima još uvijek tretiraju kao »neprijateljska emigracija«, a političari svih vrsta nerado izgovaraju njihova imena. Oni ne »prolaze« u hrvatskome društvu jer je trenutno puno poželjnija ona vrsta hrvatskih emigranata koja može donijeti kapital. Nekakvi hrvatski idealisti, nacionalisti, preveliki domoljubi i rodoljubi, mogu samo narušiti proeuropski *image* sadašnje Hrvatske!

Izbor Ivana Pavla II. i Bušićev san

Stoga je potrebno barem u nekoliko kratkih crta približiti toga pripadnika »posljednjih hrvatskih Mohikanaca«, kako ga se ipak ne bi i treći put izbrisalo iz hrvatske memorije (prvi se pokušaj dogodio kada ga je Vrhovni sud Hrvatske 13. rujna 1966. osudio na devet mjeseci zatvora, zbog čega je morao u političku emigraciju, a drugi put kada mu je Udbin plaćenik 16. listopada 1978. u Parizu pucnjama iz samokresa oduzeo život). Rođen je 6. listopada 1939. u zaselku Bušića Draga u selu Vinjanima Donjim kraj Imotskoga, gdje je završio osnovnu školu. Gimnaziju je započeo u Imotskome, ali je iz nje izbačen »po čl. 27, točki 12. Pravila o vladanju učenika... radi organiziranja nacionalističke organizacije među učenicima«, kako je doslovce pisalo u obrazloženju, te ju je

Bruno Bušić i brojni drugi hrvatski mučenici danas se u Hrvatskoj svjesno prešućuju i zaboravljaju. O njima se ne uči u školi, po njima se ne nazivaju ulice i trgovi, njima se posmrtno ne dodjeljuju odličja, oni se u medijima još uvijek tretiraju kao »neprijateljska emigracija«, a političari svih vrsta nerado izgovaraju njihova imena.

završio u Splitu. Odstranjen je iz gimnazije jer je s nekoliko imotskih gimnazijalaca sudjelovao u osnivanju Tajne organizacije hrvatske inteligencije (kratica »Tiho«), čiji su ciljevi bili jasno zacrtani: »'Tiho' je organizacija hrvatskih intelektualaca koja okuplja napredno raspoložene Hrvate u borbi protiv komunizma. Njen glavni cilj je borba za slobodu, ravnopravnost i stvaranje slobodne Hrvatske na demokratskim principima.« Svatko će se složiti kako iz tih misli zrači jaka i iskrena želja za hrvatskom slobodom, a riječ je, zvuči pomalo nevjerojatno, o srednjoškolicima! Otada je Bušić cijeloga života bio pod stalnom paskom Udbe. Završio je zagrebački Ekonomski fakultet, radio u Institutu za historiju radničkog pokreta u Zagrebu, bio je uhićen i osuđivan (između ostalih i s dr. Franjom Tuđmanom), bježao je u emigraciju, prvi put u Beču drugi put u London, objavio je brojne političke analitičko-polemike članke u »Novoj Hrvatskoj«, »Hrvatskoj borbi«, »Hrvatskom tjedniku«, »Hrvatskom vjesniku«, »Hrvatskom listu«, »Poruci slobodne Hrvatske«, »Otporu«, već spomenutoj »Danici« i drugdje. Sudjelovao je u sastavljanju letaka: »Poziv na dostojanstvo i slobodu« i »Deklaracija Glavnog sjedišta hrvatskih osloboditeljskih snaga«, koji su bacani iz zaposjednutoga zrakoplova iznad SAD-a i Francuske, pomagao u sastavljanju političkih načela hrvatskim emigrantskim udrugama, bio je član Sabora Hrvatskog narodnog vijeća i pročelnik njegova Ureda za promidžbu i tisak i dr., ukratko - bio je nepobitni intelektualni i politički autoritet među emigrantima.

Dr. Anđelko Mijatović, vrsni poznavatelj Bušićeva života, jednom je prigodom napisao da je ubijen »istoga dana kada je u Rimu Karol Woytila izabran za novoga papu«. Iz toga se može iščitati i određena simbolika: Bruno Bušić je ubijen, ali ne i njegov san o neovisnoj Hrvatskoj jer je istoga dana na svjetsku pozornicu stupio papa koji će najviše pridobiti

da petnaestak godina kasnije Bušićev san postane stvarnost!

Je li doista njegov san ispunjen?

Pokopan je 23. listopada 1978. na pariškom groblju Pere-Lachaise, a 16. listopada 1999. njegovi su posmrtni ostaci prenijeti i pokopani uz najveće državne počasti u Dolini branitelja na zagrebačkom groblju Mirogoj. Tako se napokon smirio u zemlji koju je beskrajno volio, kojom se svagdje ponosio i kojoj je darovao vlastiti život. U tekstu prigodom 25. obljetnice njegove smrti dr. Mijatović je postavio zanimljivo i provokativno pitanje: Je li njegov san ispunjen? Nije teško odgovoriti na njega ako se pod tim podrazumijeva ideja samostalne hrvatske države, međutim, poteškoće nastaju ako se u tom pitanju podrazumijeva i očekivano potpitanje: kakva hrvatska država? Naime, neke činjenice u današnjoj Hrvatskoj Bruni Bušića i njemu slične danas sigurno zbunjuju. Npr. najviše državno vrhovništvo pompozno dodjeljuje odličja nekadašnjim osvjeđenim apologetima države Jugoslavije protiv koje se Bušić cijeli život borio, hrvatske vlasti ne poduzimaju baš ništa da se pred lice pravde dovedu zločinci koji su bez suda i presude poubijali tisuće nedužnih Hrvata, među kojima i njega samoga, hrvatske vlasti toleriraju skupove na kojima se veliča država i simboli koji su za Bušića bili sinonim zla za hrvatski narod, u hrvatskoj vlasti kao koalicijski partner sudjeluje politička stranka koja baštini velikosrpske ideje na koje je Bušić stalno upozoravao, visoku državnu dužnost (konkretno župana) može obavljati osoba koja je hladnokrvno i bez ikakvih posljedica javno izjavila da su »granice država povijesna slučajnost, a Trst i Venecija bliži nego Zagreb«, a toliki su za te granice, među njima i Bušić, dali svoje živote, javno se i blasfemično izruguju katoličke svetinje koje su za Bušića bile sastavni dio njegova života, u nekim povjerenstvima za dodjeljivanje nagrada Hrvatskoga novinarskog društva odlučuju novinari koji su zdušno branili brojku o 1.700.000 jugoslavenskih žrtava koje je Bušić raskrinkavao u brojnim napisima, pojedini kolumnisti dijele lekcije o hrvatstvu a svojedobno su brižno brojali koliko se pridjev »hrvatski« pojavljuje u »Glasu Koncila«, koji je rado čitao Bušić itd. Nakon svega nabrojenog, čini se da više nije riječ o Brunu Bušiću nego o današnjoj Hrvatskoj i njezinom odnosu prema njemu i svemu onome što on predstavlja. Stoga bi najprikladnije pitanje bilo: »Može li današnja Hrvatska Brunu Bušiću pogledati u oči?« ■

● U opuštenim trenucima Bruno Bušić (slijeva) u društvu s Julie i Zvonkom Bušićem